

พระราชนิพนธ์ นวนิยายและเรื่องสั้น (๑)

อ. ชิดดาว เดชศรี

๑.

นวนิยายและเรื่องสั้นไทย
สมัยรัชกาลที่ 6

- คำว่า นวนิยายและเรื่องสั้น เป็นคำที่ปัจจุบันใช้เรียกงานกลุ่มนี้ แต่ในสมัยนั้นยังมีได้บัญญัติศัพท์ดังกล่าว
- บันเทิงคดีร้อยแก้วและเรื่องสั้นมักเรียกว่า “นิทาน”
 - นิทานโบราณคดี - สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา
ดำรงราชานุภาพ
 - นิทานทองอิน - พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

- ร้อยแก้วแนวใหม่นี้ เมื่อแรกรับจากตะวันตกคนไม่คุ้นเคย เพราะเดิมคนคุ้นเคยเรื่องราวจักรๆ วงศ์ๆ หรือเรื่องประโลมโลก

- เกิดกรณี “สนุกนี่นิก” ของกรมหลวงพิชิตปรีชากร

- ปลายสมัยรัชกาลที่ 5 ต่อถึงสมัยรัชกาลที่ 6 ร้อยแก้วแนวนี้ แพร่หลายมากขึ้นกว่าในอดีต

- เน้นเรื่อง “ประโลมโลก” นิยมเรื่องสืบสวนสอบสวน

- ช่วงแรก เน้นการแปล ช่วงหลังมีนักเขียนแต่งเองตามมา

๒.

ภาพรวมพระราชนิพนธ์
นวนิยายและเรื่องสั้น

➢ งานพระราชนิพนธ์
กลุ่มนี้มีประมาณ 150
เรื่อง ทั้งไทยและ
อังกฤษ

➢ ขณะทรงศึกษาอยู่ต่างประเทศ
เรื่องสั้นหลายเรื่องพระองค์ได้
แต่งเป็นภาษาอังกฤษก่อน

➢ ร.6 ทรงพระราช-
นิพนธ์เรื่องสั้นเรื่อง
แรกชื่อว่า “ไม้กั้วผี”
เมื่อพระชนมายุ 12
ชันษา

➢ งานพระราชนิพนธ์ประเภทนี้มี
หลากหลายแนว ทั้งที่แต่งขึ้นใหม่
และแปลจากต่างประเทศ

➢ นวนิยายและเรื่องสั้น
ชุดที่ทรงโปรดเรียกว่า
“คดีรหัส” คือ อาชญ-
นิยาย หรือ วรรณกรรม
สืบสวนสอบสวน
(crime fiction)

➢ พระราชนิพนธ์
คดีรหัส มีทั้งที่แปล
มาโดยตรง คัดแปลง
และทรงพระราช-
นิพนธ์ขึ้นใหม่

- นิทานทองอิน
- คดีลักลับแห่งมหานคร
- ปร ะ ตี ภ า ณ แ ห่ ง
มองซิเออร์ ปัวโรต์

➢ นอกจาก คดีรหัส ยังมีพระราช
นิพนธ์ “เรื่องชวนหัว” หมายถึง
เรื่องราวขบขัน ซึ่งอาจมีเรื่อง
ล้อเลียนอีกหลายเรื่อง

➢ พระราชนิพนธ์นั้นยังแนวอื่นๆ
อีก เช่น

- หัวใจชายหนุ่ม
- แมลงป่องทอง
- ประพตติการ์ณแห่งนายเรือ
เอกลอลเลสส์
- เทียวเมืองนรก

➢ ลักษณะพระราชนิพนธ์ที่
สำคัญ

- ความสมจริง
- ให้ความรู้และให้ข้อคิด
แนะให้ผู้อ่านเกิดปฏิกิริยา
ไหวพริบ

๓.

พินิจ
หัวใจชายหนุ่ม

ข้อมูลทั่วไป

- ❖ ทรงพระราชนิพนธ์เป็นนวนิยายร้อยแก้วขนาดสั้น ในรูปแบบของจดหมาย
- ❖ ลงพิมพ์ครั้งแรกในหนังสือรายสัปดาห์ “ดุสิตสมิต” เล่มที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑๒๐ วันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๔ ถึงเล่มที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑๓๑ วันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๔
- ❖ ทรงใช้พระนามแฝงว่า รามจิตติ

เหนือเรื่องย่อ

ประพันธ์ ประยูรศิริ ได้ไปศึกษาวิชาการที่ประเทศอังกฤษ เมื่อถึงเวลาที่ต้องเดินทางกลับบ้านคือเมืองไทยจึงได้เขียนจดหมายเล่าเรื่องราวต่างๆ ของตนผ่านจดหมาย ๑๘ ฉบับส่งให้เพื่อนคือ นายประเสริฐ สุวัฒน์ ได้รับรู้ฝ่ายเดียวโดยไม่มีจดหมายตอบกลับ

(อัญชลี ภูพะกา, ๒๕๕๓, น. ๓๔๗)

เนื้อหาหลักของจดหมายแต่ละฉบับ

๔ เรื่องราวอนาคตที่ทางบ้านวางไว้ให้ ทั้งการใช้เส้นสายเพื่อเข้ารับราชการ และการแต่งงานแบบคลุมถุงชน (ประพันธ์เมื่อเมืองไทยมาก)

๖ ประพันธ์พัฒนาความสัมพันธ์กับอุไร โดยมี ใ พ (น้องสาว) เป็นแม่สื่อ

๑ ประพันธ์เขียนจดหมายกลางทะเล อาลัยอาวรณ์ถึงเพื่อน คนรัก และความเจริญต่าง ๆ ที่เคยได้รับเมื่อตอนศึกษาอยู่ ณ ต่างประเทศ

๕ ประพันธ์เข้ารับราชการ ได้ดูตัวกิมเน๊ยแต่ก็รู้สึกเฉยๆ และได้รู้จัก “อุไร” หญิงสาวผู้ทำให้การอยู่เมืองไทยเป็นเรื่องเพิลิคเพิลินสำหรับประพันธ์

๙ ประพันธ์แต่งงานกับอุไรและได้ไปฮันนีมูนกันที่หัวหิน

ที่มา: <https://blog.startdee.com/>

เนื้อหาหลักของจดหมายแต่ละฉบับ

๑๒

อุไรแห่งลูกและเมื่อหายดีก็เริ่มมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปเหมือนมีคนอื่น เริ่มเห็นนิสัยที่แท้จริง เช่น ความเอาแต่ใจ การใช้จ่ายที่สิ้นเปลือง เมื่อได้ข่าวแน่นอนว่าอุไรคบหาอยู่กับพระยาตระเวนนคร ประพันธ์และอุไรจึงหย่ากัน

๑๕

ความสัมพันธ์ของอุไรและพระยาตระเวนนครเริ่มระหองระแหงเพราะพระยาตระเวนนครมีผู้หญิงคนใหม่ ประพันธ์แสดงความไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับวัฒนธรรมการ “มีเมียครั้งละหลายๆ” ของพระยาตระเวนนคร

๑๑

ชีวิตคู่ของประพันธ์เริ่มไม่ราบรื่น กลับจากฮันนีมูน ย้ายเข้าบ้านใหม่ แต่ก็ไร้ซึ่งความสุข

๑๓

ประพันธ์เป็นห่วงว่าอุไรจะเป็นเพียงของเล่นชั่วคราวของพระยาตระเวนนคร ส่วนตัวประพันธ์เองก็มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานขึ้นเรื่อยๆ (มีการกล่าวถึงกรมเสื่อป่าที่ร.๖ เป็นผู้ก่อตั้งด้วย)

เนื้อหาหลักของจดหมายแต่ละฉบับ

๑๗

พระยาตระเวนนคร ไล่ อุไรออกจากบ้านเพราะต้องการบ้านให้ภรรยาคนใหม่ อุไรจึงมาขอคืนดีกับประพันธ์แต่ไม่สำเร็จ จึงกลับไปอยู่กับพ่อ

๑๘

จบแบบสุกนาฏกรรม อุไรแต่งงานใหม่กับหลวงพิเศษ ผลพานิชซึ่งเป็นพ่อค้าร่ำรวย ส่วนประพันธ์พบรักกับนางสาวศรีสมาน และวางแผนจะแต่งงานกันในอนาคต

ที่มา: <https://blog.startdee.com/>

แก่นเรื่อง

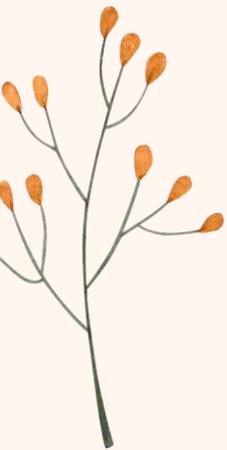

การรับอิทธิพลความคิด ค่านิยม และวัฒนธรรมต่างๆ จากตะวันตก มาใช้ในสังคมไทยต้องพิจารณาให้ดี บางอย่างก็ควรเอาแบบอย่าง บางอย่างก็ไม่สามารถนำมาใช้ได้ รวมถึงค่านิยมเดิมของสังคมไทย บางอย่างก็ควรที่จะเปลี่ยนแปลง บางอย่างควรปรับปรุง และ บางอย่างก็ควรที่จะรักษาเอาไว้

(อัญชลิ ภูพะกา, ๒๕๕๓, น. ๓๔๓)

คำนำเรื่อง

จดหมายเหล่านี้ ข้าพเจ้าได้เลือกคัดแต่ฉบับที่มีเรื่องน่าอ่านสำหรับ
สาธารณชนมารวบรวมไว้, เพื่อผู้อ่านหนังสือพิมพ์ “คุณิตสมิต” จะ
ได้อ่านทราบความเห็นและความเป็นไปของคนหนุ่มไทยผู้หนึ่ง ซึ่ง
ได้มีโอกาสออกไปศึกษาวิชาการ ณ ประเทศยุโรป. การที่จดหมาย
เหล่านี้ตกมาถึงมือข้าพเจ้าอย่างไร ข้าพเจ้าจำเป็นต้องขอภัยในการ
ที่จะไม่แสดงให้ท่านทราบ, เพราะอาจที่จะทำความเดือดร้อน
รำคาญแก่คนหลายคน อีกประการหนึ่ง เมื่อท่านได้อ่านจดหมาย
เหล่านี้แล้ว ท่านคงแลเห็นความจำเป็นที่ข้าพเจ้าจะต้องจัดการแปลง

นามทั้งผู้เขียนและผู้รับจดหมาย, อีกทั้งบุคคลโดยมากที่ออกนามในจดหมายนั้นๆ ด้วย. จดหมายที่นายประพันธ์ ประยูรสิริ เขียนถึงนายประเสริฐ สุวัฒน์ เพื่อนของเขามีหลายสิบฉบับ, แต่ที่มีข้อความบอกทุกข์สุขกันโดยปกติ หรือวานสั่งซื้อของเป็นต้น ข้าพเจ้าได้คัดออกเสีหลายฉบับ, เพื่อมิให้พ้นเผื่อเกินไป, ส่วนจดหมายที่นายประเสริฐมีตอบมาถึงนายประพันธ์ ประยูรสิริ หาได้ตกมาถึงมือข้าพเจ้าไม่, จึงไม่สามารถนำมารวบรวมไว้ในที่นี้ด้วย.

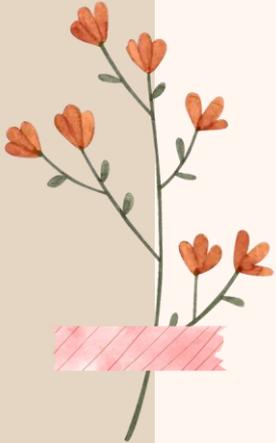
กลวิธีสร้างความสมจริง

- การให้ข้อมูลในคํานําของเรื่อง
- การใช้รูปแบบจดหมาย
- ตัวละคร
- ภาษาในจดหมาย

■ กลวิธีการเล่าเรื่องทำให้รามจิตติสามารถทำหน้าที่แนะนำวิธีการอ่านให้กับผู้อ่านนอกตัวบทได้ว่าควรจะอ่านเรื่องนี้อย่างไร (“ข้าพเจ้าเชื่อว่าผู้อ่านที่เห็นอกนายประพันธ์คงมีบ้าง และที่นึกคติเตียนก็คงจะมีเหมือนกัน”)

■ กลวิธีการเล่าเรื่องด้วยจดหมายทำให้ข้อเสนอต่างๆ ในเรื่องดูหนักแน่นและน่าเชื่อถือเป็นอย่างมาก

(อัญชลี ภูษะกา, ๒๕๕๓, น. ๓๔๓-๓๔๘)

พินิจเหนือเรื่อง

มีการนำเสนอผ่านมุมมองของประพันธ์ ๒ แบบ

๑. เสนอผ่านมุมมองของประพันธ์ที่มีต่อประเทศไทยแบบคน
ตะวันตกพิจารณา

๒. มุมมองที่มีต่อประเทศไทยอย่างที่คนไทยรุ่นใหม่ที่ตั้งใจถึง
ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมหรือธรรมชาติของสังคมไทย และ
มีแนวคิดที่เปิดรับค่านิยมบางประการของตะวันตกที่เห็นว่า
สังคมไทยควรนำมาเป็นแบบอย่าง

(อัญชติ ภูษะกา, ๒๕๕๓, น. ๓๔๘)

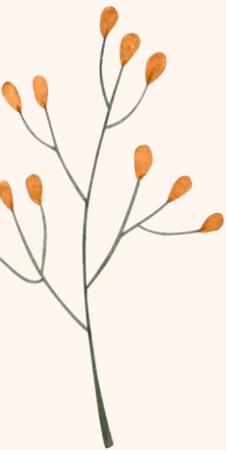

มุมมองที่ ๑

ฉบับ ๑-๕

“... และฉันนี่ก็ออกกรีธาเพื่อนพิลึกด้วย. นึกถึงตัวนั่นเองที่มาตกอยู่ใน
ที่อย่างไร, และพ่อประเสริฐตกอยู่ในที่อย่างไร จะไม่ให้ฉันริษยาอย่างไร
ได้? ส่วนฉันสิมาตกอยู่บนเรือซึ่งกำลังแล่นอยู่ในทะเลแดง, ร้อนแทบ
สิ้นสติ, และเดินห่างออกจากที่ถิ่นที่เคยได้รับความสุข แลดูไปข้างหน้าก็
หวังได้แต่จะได้เห็นความคับแค้นและอึดอัดใจ ...”

“... การรักเมืองไทยเปรียบเหมือนรักพ่อแม่, แต่การรักเมืองอังกฤษเหมือนรักเมีย, แล้วก็เมื่อต้องจากเมืองอังกฤษมาเมืองไทย จะไม่ให้ฉันอาลัยได้หรือ? คนเราที่ไม่เคยพ้นจากอกพ่อแม่ก็รู้สึกพอใจอยู่แล้วในการที่อยู่บ้านพ่อแม่, แต่พอได้เคยออกไปเห็นสิ่งงามๆ และพบคนอื่นๆ นอกบ้านแล้ว คงต้องรู้สึกที่บ้านพ่อแม่เป็นที่คับแคบอึดอัดอยู่บ้าง, ทั้งการคุยกับคนแก่หรืออย่างพ่อแม่ก็คงไม่ออกกรสเท่าคุยกับหนุ่มๆ สาวๆ จริงไหม?”

“ที่จริงประภาเกออกจะเหมือนๆ ฉันอยู่ข้างจริง แต่ฉันไม่ได้หน้าตาเป็น
เจ๊กเลย ทำไมน้องจึงหน้าตาเป็นเจ๊กไปได้”

“... คุณพ่อท่านตั้งใจจริงๆ ที่จะทำตามหน้าที่พ่อ, คือช่วยลูกให้ได้ติดตาม
แบบโบราณ. ท่านยังแลเห็นไม่ได้เลยว่าคนเราอาจจะได้ดีหรือมีชื่อเสียง
ได้โดยอาศัยความสามารถของตัวเอง นึกๆ ไปที่จริงก็น่าขันที่เราได้
อุตสาหกรรมออกไปหาวิชาถึงเมืองนอก, แล้วกลับมาถึงบ้านก็ต้องมาเดินเข้า
ท้ายครัวเท่าๆ กับคนที่ไม่ได้ไปเมืองนอกเสียเลยนั่นเอง.”

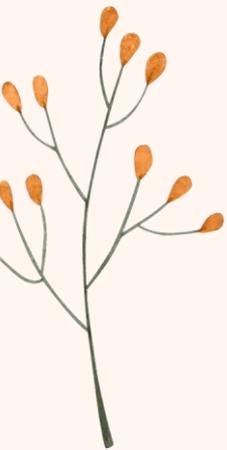
“... ฉันได้บอกคุณพ่อว่า ฉันจะลองประกอบอาชีพทางค้าขายดูบ้าง, แต่
ท่านไม่ยอมที่จะให้ฉันทำเช่นนั้น. ท่านว่าค้าขายไม่มีหนทางที่จะเป็น
ใหญ่เป็นโตต่อไปได้...”

“... แต่ต้องขอให้คุณพ่อเข้าใจว่า ฉันเป็นคนที่ได้ไปเรียนมาจากยุโรป
แล้ว, จะแต่งงานอย่างที่เราเรียกว่าคลุมถุงชนไม่ได้เลย...”

“คุณพ่อท่านได้พาฉันไปดูตัวแม่กิมเน๊ยะแล้ว. หน้าตาเจ้าหล่อนเหมือนนางชุนฮูหยิน, ตายาว, หลังตาชั้นเดียว, แต่ผิวขาวดี, และรู้จักแต่งผมดีพอใช้. การแต่งตัวของหล่อนก็ใช้เสื้อผ้าดีๆ. ถูก ‘แพแซ่น’, แต่แต่งเครื่องเพชรมากเหลือเกิน; มีอะไรต่อมีอะไรห้อย, แขนวน, และติดพระรุงพระรังไปทั้งตัวจนดูราวกับต้นคริสต์มาส. พุดจาพาทีก็น่าพอใช้ได้, แต่ไม่มีใครได้พุดกับฉันมากนัก, เพราะยังกระดากอยู่”

“... หล่อนชื่อ นางสาวอุไร พรธณ โสภณ, ลูกสาวพระพิณัฐพัฒนากร...
ได้ข่าวว่าหล่อนเป็นผู้หญิงอย่างสมัยใหม่แท้, ไม่หาคู่กลัวผู้ชาย, และเขา
ว่าหล่อนได้หัดเต็นรำแล้วด้วย ... ถ้าได้รู้จักกับผู้หญิงอย่างเช่นแม่อุไรนี้
แล้วจะทำให้ฉันค่อยวางคิดถึงเมืองอังกฤษได้ และจะทำให้ชีวิตเป็นของ
น่าดำรงอยู่อีกด้วย ...”

มุมมองที่ ๒

ฉบับ ๑๐-๑๘

คำลงท้ายจดหมาย

๑ - ๙

จากเพื่อนที่รัก,
แต่เพื่อนที่รัก

๑๐ - ๑๑

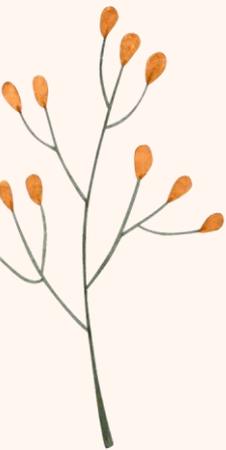
จากเพื่อนผู้อารักขา,
จากเพื่อนผู้โล่งใจ,
จากเพื่อนผู้กำลังตื่นตัว,
จากเพื่อนผู้คิดถึง,
จากเพื่อนที่รัก,
จากเพื่อนผู้กำลังปลื้มใจ

“...แต่แม่อยู่ไร, เมียรักของฉัน เขาดูเหมือนจะถือคติตรงกันข้าม, คือเห็นว่าถ้าโกรธแล้วได้ต่อหน้าคนเป็นเกียรติยศดี, อาจจะทำให้คนนับถือว่าเขาเป็นผู้หญิงแห่งสมัยใหม่ไม่ต้องยำเกรงแล้วเสียเลย. ฉะนั้นฉันพูดจากับเขาทีไรเขาจึงต้องขู่ฟ้อๆ ราวกับแมวที่ดุเสมอๆ จนฉันไม่มีใครกล้าพูดกับเขาต่อหน้าคน ...”

“... จริงอยู่การที่ฉันหย่ากับแม่อยู่ไร่นั้น ได้ถูกคนบางคนนินทาติโทษ, แต่ฉันถือคติว่าการแต่งงานเป็นกิจส่วนตัวของฉัน โดยเฉพาะ, ไม่มีผู้ใดจะมารับสุขรับทุกข์แทนฉันได้. มีคนบางคนออกความเห็นแก่ฉันว่าไม่ควรจะหย่าให้ขายหน้าเขา, เมื่อไม่พอใจเมียที่แต่งงานแล้วก็ควรหาเมียอีกคนหนึ่งที่พอใจอยู่กินด้วยกัน หากความสุขเสียก็แล้วกัน, แต่ฉันเถียงว่าถ้าทำเช่นนั้น ก็เท่ากับลวงโลก, กลับได้รับคำตอบว่า คนอื่นๆ เขาทำกันถมไป ...”

“... มีผู้พูดกันอยู่หลายคนว่าถึงเวลาแล้วที่ไทยเราควรจะใช้ธรรมเนียมมีเมียคนเดียว, แต่ก็ดูไม่มีใครเต็มใจที่จะเป็นผู้เริ่มถือธรรมเนียมนั้น โดยเคร่งครัดเลย. แม้ผู้ที่ได้ไปเรียนยุโรปกลับมาก็มีเมียมากๆ เหมือนกัน, เพราะฉะนั้นจะหวังความเปลี่ยนแปลงจากคนพวกที่เรียกว่า “หัวนอก” อย่างไม่ได้...”

“ส่วนทางเสือป่า ฉันก็ได้เข้าไปประจำอยู่กรมม้าหลวงสมปรารถนาหลายเดือนมาแล้ว, และการที่ฉันได้เคยเข้าไปฝึกหัดอยู่ในกองฝึกหัดนายทหารที่ออกซ์ฟอร์ด นั้นเป็นผลดีแก่ฉันมากทีเดียว . . .”

“... ฉันได้รักผู้หญิงอยู่รายหนึ่งแล้ว, ซึ่งฉันหวังใจว่าจะได้เป็นคู่ชีวิตกันต่อไปโดยยั่งยืนจริงจั่ง. หล่อนชื่อนางสาวศรีสมาน, เป็นลูกสาวพระยาพิสิฐเสวก. ฉันกับหล่อนได้คุ้นเคยพูดจากันเป็นที่ต้องใจกันแล้ว, และเจ้าคุณพิสิฐกับคุณพ่อของฉันก็ชอบกันมาก . . .”

สรุป

- ❖ เรื่องชี้แนะแนวทางให้เห็นว่าการรับอิทธิพลตะวันตกในด้านต่างๆ มาใช้ในสังคมไทยต้องพิจารณาให้ดีเสียก่อนว่าสิ่งใดสามารถนำมาใช้ได้ และสิ่งใดไม่เหมาะสมกับการนำมาใช้กับสังคมไทย
- ❖ เรื่องชี้ให้เห็นว่าถึงแม้ว่าตะวันตกจะเป็นมาตรฐานแห่งความเจริญของโลก แต่ชาติไทยก็มีได้ควรที่จะต้องเอาแบบอย่างตามชาติตะวันตกไปเสียทั้งหมด

(อัญชลี ภูษะกา, ๒๕๕๓, น. ๓๕๘)

❖ นอกจากนี้ยังวิพากษ์ “พวกหัวนอก” ที่มีโอกาสไปศึกษาหาความรู้มาจากตะวันตกว่า แทนที่จะเรียนรู้หรือจดจำนำสิ่งดีๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า แต่กลับไปชื่นชมแต่ค่านิยมบางอย่างของตะวันตกที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใดต่อสังคม อีกทั้งยังถูกค่านิยมดั้งเดิมว่าเป็นของล้าสมัย

❖ ร.๖ มุ่งชี้ให้เห็นว่ารากเหง้าเดิมของชาติก็เป็นสิ่งที่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยรวมถึงแสดงให้เห็นถึงรากฐานความเจริญของชาติที่มีมาตั้งแต่ในสมัยอดีต

(อัญชติ ภูษะกา, ๒๕๕๓, น. ๓๕๘-๓๕๙)

รายการอ้างอิง

อัญชลี ภู่มะกา. (๒๕๕๓). พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว: วรรณคดีกับการสร้างชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, ภาควิชาภาษาไทย, สาขาวิชาภาษาไทย, คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

